

Acest volum cuprinde comunicările prezentate la Simpozionul comemorativ Constantin C. Angelescu, organizat de Institutul de Istorie „A.D. Xenopol”, Universitatea „Mihail Kogălniceanu” și Asociația Română de Drept Constituțional în octombrie 2005, la Biblioteca Centrală Universitară Iași. Au participat profesori și cercetători de la Institutul de Istorie „A.D. Xenopol” – Iași, Universitatea „Mihail Kogălniceanu” – Iași, Universitatea „Al. I. Cuza” – Iași, Consiliul Legislativ – București, Universitatea București, Universitatea „Valahia” – Târgoviște, Institutul „Al. Philippide” – Iași.

Genoveva Vrabie (editor), *Constantin C. Angelescu*
Centenar 2005 – Simpozion comemorativ

© 2006 Institutul European, Iași

www.euroinst.ro

INSTITUTUL EUROPEAN

Iași, str. Cronicar Mustea nr. 17, 700198, C.P. 161
euroedit@hotmail.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Constantin C. Angelescu. Centenar 2005 – Simpozion comemorativ / ed.

și pref. : Genoveva Vrabie. – Iași: Institutul European, 2006

ISBN (10) 973-611-410-4; ISBN (13) 978-973-611-410-6

I. Vrabie, Genoveva (ed.; pref.)

94(498)19" Angelescu, C.

Reproducerea (parțială sau totală) a prezentei cărți, fără acordul Editurii, constituie infracțiune și se pedepsește în conformitate cu Legea nr. 8/1996.

Printed in ROMANIA

INSTITUTUL DE ISTORIE „A.D.XENOPOL” UNIVERSITATEA „M.KOGĂLNICEANU”
ASOCIAȚIA ROMÂNĂ DE DREPT CONSTITUȚIONAL

Constantin C. Angelescu

Centenar 2005 – Simpozion comemorativ

GENOVEVA VRABIE

(editor)

INSTITUTUL EUROPEAN

2006

CUPRINS

PREFAȚĂ (Genoveva Vrabie) / 7

ALOCUȚIUNI / 13

Constantin C. Angelescu – 100 (acad. Alexandru Zub) / 13

Câteva amintiri despre profesorul Constantin C. Angelescu (prof. univ. dr. Tudor Drăganu) / 16

Omagiu prof. Constantin C. Angelescu (prof. univ. dr. Gheorghe Scripcaru) / 21

ASCENDENȚA FAMILIALĂ / 25

Dr. Constantin C. Angelescu – omul politic (prof. univ. dr. Ion Agrigoroaiei) / 25

Diplomatul și militantul pentru cauza națională românească, dr. Constantin C. Angelescu (prof. univ. dr. Ion Stanciu) / 44

CONSTANTIN C. ANGELESCU – JURISTUL, ISTORICUL,
DASCĂLUL ȘI OMUL / 51

Constantin C. Angelescu. Meandrele destinului (prof. univ. dr. Dumitru Vitcu) / 51

Actualitatea concepției lui Constantin C. Angelescu privind imunitatea parlamentară (prof. univ. dr. Genoveva Vrabie) / 69

Despre aproximarea legislativă în viziunea lui Constantin C. Angelescu. Contribuția sa la stabilirea izvoarelor Constituției române de la 1866 (conf. dr. Simina Tănăsescu) / 82

Constantin C. Angelescu – o prezență activă în Consiliul Legislativ interbelic (prof. univ. dr. Sorin Popescu) / 89

Reflectarea transformărilor politice și constituționale din anii 1938-1941 în contribuțiile lui Constantin C. Angelescu în „Arhiva de drept public” (lect. univ. dr. Marius Balan) / 99

Constantin C. Angelescu – decan al Facultății de Drept din Iași (dr. Dumitru Ivănescu) / 117

Preocupări de istorie economică în opera lui Constantin C. Angelescu (dr. Ecaterina Negruți) / 123

Constantin C. Angelescu și dicționarul literaturii române (dr. Remus Zăstroiu) / 128

ANEXE / 133

PREFAȚĂ

Să ne aducem aminte de cei ce „au zidit”, să-i prețuim, să continuăm efortul întreprins și să avem înțelepciunea de a ne integra în procesul de cunoaștere, preluând și valorificând ceea ce ne-au lăsat înaintașii. Să încercăm, după decenii de uitare, să reînnoim firul pentru a profita de ceea ce s-a creat până la ruperea lui. Să ne întoarcem, deci, la opera juridică, la preocupările de istorie economică, la cele de istorie, în general, și de istorie literară ale lui Constantin C. Angelescu, de la a cărui naștere s-au împlinit, de curând, 100 ani.

Aceste comandamente – asociate inițiativei familiei celui comemorat – au stat la baza dialogului purtat la simpozionul comemorativ Constantin C. Angelescu, eveniment științific organizat de Institutul de Istorie „A.D. Xenopol” din Iași, Universitatea „Mihail Kogălniceanu” și Asociația Română de Drept Constituțional, pe data de 8 octombrie 2005, la Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu”, al cărei director, prof. dr. Alexandru Călinescu, s-a arătat o desăvârșită gazdă.

Continuând o tradiție de colaborare, ce a demarat în 1994 prin organizarea unei Conferințe europene având ca temă „drepturile omului” și s-a materializat în principal prin organizarea în comun a unor sesiuni științifice anuale – la care au participat consecvent mari personalități din afara orașului și a țării, Institutul „A.D. Xenopol” și Universitatea „Mihail Kogălniceanu” din Iași au gândit acest

principal scop valorificarea operei celui comemorat, dar și extinderea cercetărilor la actele și faptele juridice petrecute ulterior.

Și pentru ca acest efort să aibă un ecou mai larg, rezultatele cercetărilor întreprinse, materializate în comunicările prezentate la Simpozionul comemorativ „Centenar Constantin C. Angelescu”, sunt date publicității, volumul ce va apărea urmând a fi dăruit – prin efortul familiei și al Universității „Mihail Kogălniceanu” din Iași – facultăților de drept și de istorie din țară, precum și celor mai mari biblioteci.

Cu această ocazie aducem mulțumiri Doamnei Georgeta Angelescu, soția profesorului comemorat, și Doamnei Ioana Angelescu, fiică, pentru inițiativa de a organiza acest simpozion, de a se uni cu noi într-un efort comun de cunoaștere și aducere aminte, de a rămâne împreună pe tot parcursul lucrărilor și de a oferi în final un pahar de șampanie tuturor participanților, în memoria aceluia căruia țara și știința românească le datorează atât de mult: dr. Constantin Angelescu și prof. Constantin C. Angelescu.

8 octombrie 2005

Prof.univ.dr. Genoveva VRABIE
Rectorul Universității „Mihail Kogălniceanu” din Iași
Președintele Asociației Române de Drept Constituțional

ALOCUȚIUNI

CONSTANTIN C. ANGELESCU – 100

Acad. ALEXANDRU ZUB
Institutul de Istorie „A.D. Xenopol” – Iași

La un secol de la nașterea profesorului Constantin C. Angelescu, istoric și jurist de prestigiu, comunitatea academică a ținut să-i evoce personalitatea și opera în chiar urbea unde și-a desfășurat cea mai mare parte a activității sale. Două instituții, mai ales, și-au asociat consensual eforturile, în virtutea dublei specializări a cărturarului: Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” și Universitatea „Mihail Kogălniceanu”. Prima, fiindcă acolo a lucrat, timp de câteva decenii, istoricul în discuție. Cealaltă, fiindcă era în măsură să estimeze contribuția juristului. Ambele își bazau însă gestul evocator pe mai vechea cerință ca juristul să fie totodată istoric, iar istoricul să fie și jurist. Kogălniceanu și Xenopol au îndeplinit, la timpul lor, o asemenea exigență, una pe care și profesorul Angelescu obișnuia să o recomande.

Volumul de *Scrieri alese: drept, istorie și cultură*, publicat cu această ocazie de istoricul Dumitru Vitcu (Editura Junimea, 2005), relevă din plin îngemănarea ipostazei de jurist cu aceea de istoric în opera lui Constantin C. Angelescu, ambele dimensiuni fiind consonante cu sfera culturii în ansamblu, după cum remarcă și editorul, sensibil la disponibilitățile multidisciplinare ale autorului. Dacă se poate face o ierarhie a lor, una subiectivă desigur, ipostaza de istoric ar prevala, nu fără temei, deoarece toate zonele cunoașterii se cuvin puse finalmente sub semnul diacroniei. Istorismul se arată fecund și când e vorba de sfera dreptului, după cum el trebuie să

inspire și analiza cronotopică a fenomenului cultural. Când s-a decis a edita o revistă de specialitate, ca jurist, Constantin C. Angelescu a intitulat-o, semnificativ, *Arhiva de drept public*. Istoria era chemată astfel să ajute la „propășirea științei dreptului public în România“, cum preciza editorul însuși, în numele unui grup de juriști și istorici (I.C. Filitti, Ilie Minea, George Sofronie etc.) solidari cu proiectul său. El se întemeia pe istorie și voia să alimenteze totodată discursul istoric, într-un spirit ce trebuia să țină cont de toate progresele științei moderne.

Spiritul cultivat de Constantin C. Angelescu la catedră, în intervenții publice sau în scris, denotă o voință particulară de analiză dusă până la capăt, servită de un viguros, adesea și polemic, discernământ critic. Opera lui toată e pătrunsă de acest spirit, după cum observă și îngrijitorul culegerii de *Scrieri alese*: „Orizontul larg al pregătirii profesionale i-a îngăduit așadar să navigheze cu dezinvoltură prin problematica amplă și complexă, uneori aridă, a modernității românești, oprindu-se cu explicabilă prudență a aborda teme de istorie politică a românilor după epoca lui Cuza Vodă. A preferat în schimb să se apropie de istoria învățământului și a culturii, al treilea și ultimul domeniu sau element ce-i dimensionează personalitatea“ (p. 17).

Sunt ipostaze semnificative la care s-au raportat, complementar, participanții la simpozionul din 8 octombrie 2005, găzduit cu simpatie de Biblioteca Centrală Universitară, spațiu binecuvântat, în care Constantin C. Angelescu a ostenit decenii de-a rândul, antamând teme dintre cele mai diverse. Istoria, dreptul, literatura (îndeosebi istoria presei) profită din plin de acele nevoițe cărturărești, rămase exemplare în spațiul academic.

Un preambul binevenit, privitor la „ascendența familială“, a extins aria evocării spre *Dr. Constantin Angelescu*, părintele sărbătoritului, cu analize legate de omul politic, de ctitorul școlar, de militantul pentru cauza națională.

Sărbătoritul însuși, la centenar, a fost supus analizei, sub multiple unghiuri, de Dumitru Vitcu, Genoveva Vrabie, Corneliu Istrati, Dumitru Ivănescu, Sorin Popescu, Simina Tănăsescu, Ecaterina

Negruți, Remus Zăstroiu, Marius Bălan, conturându-se astfel o imagine de ansamblu complexă și stimulativă. După culegerea *Scrieri alese: drept, istorie și cultură*, comunicările de la simpozion indică un pas semnificativ pe linia unei restituții *à la longue*, una ce pare a fi asumată deja de comunitatea academică.

CÂTEVA AMINTIRI DESPRE PROFESORUL CONSTANTIN C. ANGELESCU

Prof. univ. dr. TUDOR DRĂGANU
Universitatea „Babeș-Bolyai” – Cluj Napoca

Încercând să evoc cele câteva momente petrecute în preajma prof. Constantin C. Angelescu, când am avut prilejul să-l cunosc ca om, căci ca deosebit de înzestrat om de știință, în măsură să analizeze până în cele mai mici amănunte fenomenul studiat, l-am admirat încă din 1933, când a apărut monumentală sa lucrare de doctorat intitulată „La consultation directe du peuple en dehors de l'élection d'après la constitution de Weimar”, Paris 1933 (656 pag.), susținută la Facultatea de Drept din Paris, o întregă epocă, frământată de evenimente pe cât de neașteptate pe atât de tragice, care au zguduit fireasca dezvoltare a destinului poporului român, mi se desfășoară în fața ochilor: declanșarea celui de al doilea război mondial și ocuparea Basarabiei de trupele sovietice; pierderea Ardealului de Nord ca urmare a Dictatului de la Viena, care a dus la ocuparea Clujului de către armatele hortiste și la refugiarea din Cluj a Facultății de Drept a Universității Daciei Superioare „Regele Ferdinand I” la Sibiu; alăturarea armatei române celei germane urmată de dezastrul militar de la Stalingrad; lupta glorioasă a armatei române împotriva ocupantului german și reîntoarcerea în primăvara anului 1945 a Facultății de Drept la adevăratul ei sediu din Cluj.

Pe profesorul Constantin C. Angelescu l-am cunoscut însă cu câțiva ani înainte de ocuparea Clujului de către armata hortistă. Anume, în 1936 am fost numit asistent la catedra de drept constituțional din Cluj, condusă de eminentul profesor Romulus Boilă. Pe atunci, fratele mai mare al lui Constantin C. Angelescu, Alexandru, și el doctor al Facultății de Drept din Paris (înainte de cel de al doilea război mondial la Paris funcționa o singură facultate de drept, iar nu nenumărate asemenea facultăți, ca astăzi), era profesor de drept civil (alături de marii civilști Camil Negrea și Aurelian Ionașcu). El era legat printr-o strânsă prietenie cu profesorul Romulus Boilă, care era căsătorit cu o nepoată a lui Iuliu Maniu, D-na Livia Boilă, născută Pop. Ca prieten apropiat al lui Romulus Boilă, Alexandru C. Angelescu venea adeseori să-l vadă la catedra de drept constituțional, unde lucram și eu ca asistent. Uneori, când profesorul R. Boilă, prins de alte sarcini, lipsea de la catedră, profesorul A.C. Angelescu mă găsea acolo numai pe mine. Atunci aveau loc discuții prelungite, privind nu numai preocupările noastre de specialitate, ci și viața politică, cea culturală și artistică în general sau chiar mondenă locală cu intrigile aferente. Uneori, plecam împreună pentru a face înconjurul frumoasei piețe a Unirii din Cluj sau pentru a lua o cafea la unele din cofetăriile locale. Așa s-a născut între noi, aș îndrăzni să spun, un fel de prietenie, care, din cauza diferenței de vârstă și de grad didactic dintre noi, se concretiza în faptul că eu îi spuneam „domnul profesor”, iar el obișnuia să mi se adreseze, după obiceiul părinților mei, cu „dragă d-le Tudorel”.

În 1939 profesorul Alexandru Angelescu s-a îmbolnăvit și s-a internat la Clinica Medicală II a Facultății de Medicină din Cluj, condusă pe atunci de prof. dr. Ioan Goia, devenit renumit prin studiile lui în domeniul infecțiilor de focar. Acolo, profesorului i s-a pus diagnosticul de bloc apendicular. După vreo două săptămâni de tratament profesorul Angelescu, plictisit de un tratament care consta printre altele în aplicarea de pungi cu gheață pe abdomen și-n urma căruia n-a observat nici o vagă îmbunătățire a sănătății lui, mi-a spus: „Dragă d-le Tudorel, dumneata ai un prieten foarte inteligent, doctorul Ștefan Hărăguș, care este asistent la Clinica lui Iuliu Hațeganu. Aș vrea, te rog, să-i comunică că aș dori să vină să mă examineze și el. Eventual, el va crede că este necesar să mi se

schimbe tratamentul”. Zis și făcut. I-am trimis mesajul nedespărțitului meu prieten dr. Hărăguș. Acesta mi-a răspuns inițial că deontologia medicală îl împiedică să facă consultații în altă clinică decât a lui. Până la sfârșit l-am convins totuși să mergem împreună să-l vedem pe Alexandru Angelescu când medicii obișnuiesc să plece din clinică pentru a lua masa, astfel încât riscul de a-i întâlni să fie diminuat. Prietenul meu a citit foaia de observații, i-a pus întrebări privitoare la evoluția bolii, i-a palpat abdomenul și l-a asigurat că evoluția bolii este favorabilă. Odată ajunși pe culoar, doctorul Ștefan Hărăguș mi-a spus însă că, după părerea sa, diagnosticul de bloc apendicular este greșit și că în realitate bolnavul suferă de cancer la colon. Alarmat, m-am adresat profesorului Aurelian Ionașcu, despre care știam că e cel mai bun prieten al lui Alexandru Angelescu încă de pe vremea când au studiat împreună la Paris și că era în apropiate raporturi și cu familia acestuia. Aurelian Ionașcu a telefonat tatălui lui Alexandru Angelescu, Constantin Angelescu, medic chirurg și profesor la Facultatea de Medicină din București, fost de repetate ori ministru al Instrucțiunii și Educației Naționale, căruia i-a împărtășit îngrijorarea lui în ce privește starea sănătății fiului lui. Ca urmare a acestui telefon, tatăl lui Alexandru Angelescu, după ce a luat contact cu profesorul Ion Goia, a trimis la Cluj doi renumiți medici interniști de la Facultatea de Medicină din București pentru ca, în cadrul unui consult, să îl examineze pe fiul său. După consult, cei doi medici au opinat că Alexandru Angelescu suferă fie de un bloc apendicular, fie de cancer. Nu după mult timp Alexandru Angelescu a murit, iar la biopsia care i s-a făcut s-a constatat că el a suferit în realitate de un cancer.

Odată cu venirea medicilor de la București a venit la Cluj, pentru a-și vedea fratele, și profesorul Constantin C. Angelescu de la Iași. Cu această ocazie, l-am întâlnit pentru prima dată. Împreună cu profesorul Aurelian Ionașcu, Constantin C. Angelescu l-a vizitat de mai multe ori pe fratele lui la clinică și, până în cele din urmă, ținând seama de înrăutățirea continuă a stării de sănătate a bolnavului, l-a sfătuit ca, pentru orice eventualitate, să-și facă tratamentul. Așa s-a ajuns ca Alexandru Angelescu, prin testamentul său, din marea avere pe care o moștenise de la mama sa și din care își cumpăraseră o foarte frumoasă vilă într-un cartier rezidențial din Cluj, să o lase moștenire

Facultății de Drept din Cluj, împreună cu o foarte frumoasă bibliotecă. În această vilă apoi profesorul Aurelian Ionașcu a organizat Institutul de Drept Pozitiv de pe lângă Facultatea de Drept din Cluj.

Pentru a doua oară l-am întâlnit pe profesorul Constantin C. Angelescu în timpul celui de-al doilea război mondial la Sibiu, unde, ca urmare a Dictatului de la Viena, Facultatea de Drept din Cluj se refugiase și unde aceasta a funcționat până la redobândirea de către țara noastră a Ardealului de Nord. Cum, spre sfârșitul războiului, Moldova era amenințată să fie invadată de trupele sovietice, Constantin C. Angelescu primise misiunea de a organiza punerea în siguranță în Ardeal a faimoasei biblioteci a Universității Mihăilene. În aceste împrejurări, Constantin C. Angelescu se stabilise la Alba-Iulia, de unde venea din când în când la Sibiu pentru a se întâlni cu prietenii săi de la Facultatea de Drept din Cluj refugiați acolo, cum erau în special A. Ionașcu, G. Sofronie și E. D. Tarangul. Așa l-am întâlnit și eu de mai multe ori la Sibiu. Ca urmare, legături cordiale s-au stabilit între Constantin C. Angelescu și mine, care s-au concretizat în faptul că și eu am devenit colaborator la revista „Arhiva de Drept Public”, pe care profesorul Constantin C. Angelescu a înființat-o la Iași ca un fel de concurență a „Revistei de Drept Public” înființată de profesorul Paul Negulescu la București.

Ultima dată când l-am întâlnit a fost după ce, întors din pribegia sa de 3 ani executată fără judecată prin diverse închisori comuniste, a fost numit cercetător științific la Institutul de Istorie „A.D. Xenopol” din Iași. Fiind desemnat într-o comisie de doctorat întrunită la Facultatea de Drept din Iași, i-am dat un telefon, spunându-i că sunt la Iași și că aș dori să îl întâlnesc. El mi-a dat întâlnire la catedra de Drept Public a Facultății de Drept. Atunci mi-a povestit pe larg suferințele și umilințele pe care le-a îndurat în închisorile comuniste.

Impresionat de cele povestite de Constantin C. Angelescu, în una din vizitele pe care le făceam frecvent la Institutul de Studii și Cercetări Juridice al Academiei Române, care era condus de prof. Traian Ionașcu și devenise nu numai o pepinieră de tineri și talentați juriști, dar și o oază în care au putut să se refugieze mari juriști epurați de regimul comunist din posturile lor în învățământul universitar, l-am vizitat pe Dragoș Rusu, care fusese profesor la Facultatea de Drept din Cluj, iar apoi „epurat” din

acest post întrucât a fost asistentul, la Cernăuți, al prof. G. Alexianu, condamnat la moarte în procesul mareșalului Ion Antonescu. În cursul unei astfel de vizite, în cabinetul lui Dragoș Rusu l-am întâlnit și pe prof. Ion Vântu, care, întrucât a fost primar al Bucureștiului, fusese și el exilat ca cercetător științific la Institutul condus de Traian Ionașcu. Cu această ocazie, mi-am exprimat revolta că un jurist de talia lui Constantin C. Angelescu a fost condamnat de soartă să-și părăsească specialitatea pe care a îndrăgit-o pentru a deveni istoric. După părerea mea, am adăugat eu, ar fi fost drept ca, așa cum au fost adăpostiți, în vremuri grele, la Institutul de Studii și Cercetări Juridice din București atât prof. I. Vântu, cât și prietenul meu Dragoș Rusu, să-i sugereze profesorului Traian Ionașcu să-l aducă la Institut și pe Constantin C. Angelescu. Ei mi-au răspuns că ar fi încântați să-l aibă coleg pe Constantin C. Angelescu. Acest proiect, din motive necunoscute mie, nu s-a realizat. Tot ce mai știu este că prietenul meu Dragoș Rusu, care corespundea frecvent cu Constantin C. Angelescu și trecuse prin avatururi asemănătoare cu cele îndurate de acesta, fiind arestat și ținut în mod abuziv în închisorile comuniste, i-a comunicat cuvintele elogioase pe care le-am exprimat la adresa lui și, în cursul întrevederii noastre de la Iași, mi-a mulțumit pentru aprecierile mele.

Deși Constantin C. Angelescu a fost nu numai un strălucit jurist, dar și un mare savant, după pensionarea sa, el a fost uitat și de concetățenii săi ieșeni. Inițiativa Universității „Mihail Kogălniceanu” din Iași de a evoca într-un volum viața și opera lui Constantin C. Angelescu este o încercare binevenită de a repara nedreptățile care l-au lovit cu atâta cruzime în timpul vieții. Dacă abuzurile care s-au abătut asupra lui Dragoș Rusu au dus, cel puțin la sfârșitul vieții lui, la unele evenimente care au urmărit să compenseze suferințele și umilința pe care le-a îndurat din partea regimului comunist, fiind ales membru de onoare al Academiei Române și cetățean de onoare al Municipiului Bordeaux, asemenea măsuri reparatorii lipsesc în cazul prof. Constantin C. Angelescu, care, încărcat de ani, a murit, modest ca întotdeauna, în anonim. Astăzi, Facultatea de Drept a Universității „Mihail Kogălniceanu” din Iași vine să umple un gol resimțit de toți cei care l-au iubit și l-au prețuit ca om și ca savant.

OMAGIU PROF. CONSTANTIN C. ANGELESCU

Prof. univ. dr. GHEORGHE SCRIPCARU
Universitatea „Mihail Kogălniceanu” – Iași

Trăim în umbra înaintașilor și a timpului istoric al specialității pe care ei au slujit-o, de aceea cunoașterea și transcendența operei lor se instituie ca un adevărat dialog între generații, ca un firesc impuls pentru o mai bună predicție a viitorului. Pentru cel ce parcurge cu pietate, responsabilitate și competență efortul științific și uman al celor ce au purtat pe umerii lor destinul unor specialități fără a se prăbuși sub greutatea lor, trecerea anilor se dovedește a nu fi uitare, ci, dimpotrivă, miracol, model de slujire cu abnegație și patos a profesiunii lor și, prin ea, a unui colț din acest univers, oferindu-ne astăzi metadeschideri valide de continuitate și progres.

Pentru un absolvent de liceu ce eram în 1946, liceu care cu toată cuprinderea de cultură generală nu era lipsit și de unele bizantinisme, primul contact cu universalitatea, cu autoritatea științifică și pedagogică a profesorului de drept constituțional Constantin C. Angelescu, contact consolidat apoi de eminenți profesori precum N. Buzea, Valentin Georgescu sau O. Ionescu, diferiți ca geniu dar animați de țeluri comune, a fost o revelație prin impulsul impetuos către cunoaștere proprie.

Evitarea situației de a fi doar niște „vânturători” ai ideilor altora era dorința de autoformare și autoevaluare activă spre câștigarea independenței profesionale printr-o pedagogie a lui a ști, a ști să faci și a ști să fii. În acest sens, profesorul Constantin C. Angelescu,

vorbindu-ne de Stuart Mill, ne îndemna a câştiga libertatea deplină de a ne urma propriul bine, fără a limita libertatea celorlalți de a-l obține. Prin prelegerile și dinamismul pedagogic al seminariilor sale ne trecea astfel dintr-o lume bazată cu precădere pe cunoașterea ideilor înaintașilor într-o lume puternică a cunoașterii reale, într-o lume a nevoii de continuitate a creației prin ceea ce Berdiaev a numit creația de ziua a 8-a, a idoma metaforei călătoriei lui Platon dinspre peșteră, unde umbrele par reale, către lumina soarelui ce aduce bucuria cunoașterii adevărate.

Primul curs de drept constituțional, al principiilor și legilor de organizare a instituțiilor țării prin legea fundamentală, Constituția, ne-a demonstrat pe parcurs și rolul său conducător față de celelalte ramuri de drept cărora le determină conținutul de identitate cu normele sale. Organizarea statală a puterii și limitele sale, separarea puterilor în stat și rolul statului în viața comunității îi permiteau incursiuni prin Hugo Grotius, pentru a argumenta că menirea statului este aceea de realizare a principiului universal de dreptate, ceea ce constituia o reprezentare și previziune științifică asupra statului de drept și statului minimal cu legitimitate în protecția individului și garantarea drepturilor inalienabile ale persoanei. Profesorul Constantin C. Angelescu a prevăzut acest stat de drept ca o manifestare a unui binom, și anume separația puterilor în stat și respectarea drepturilor fundamentale ale omului. Profesorul ne insufla astfel idei despre modul cum alteritatea etnică, culturală și biologică, prin patrimoniul genetic universal al umanității, trebuie să constituie baza evitării abuzurilor statului, reacție firească la ceea ce au însemnat 2000 de ani de filosofie și cultură juridică, și de ce urmau să însemne aceste abuzuri.

Ampla operă științifică a profesorului Constantin C. Angelescu s-a desfășurat în trei direcții de cercetare: dreptul constituțional și evoluția sa, istoria dreptului și domeniul culturii generale.

Lucrări precum Proiectul de constituție al Comisiei Centrale de la Focșani (1859-1862), Dezvoltarea constituțională a principatelor unite între 1859-1862, analizată din trei direcții științifice: a situației

principatelor din punct de vedere al dreptului internațional, a instituțiilor lor comune și a trăsăturilor Constituției, Plebiscitul în dreptul constituțional român, Contenciosul administrativ în Constituțiile din 1923 și 1938, Amnistia în dreptul constituțional român, Consecințele juridice ale suspendării inamovibilității și stabilității funcționarilor publici sau iresponsabilitatea adunărilor legiuitoare și multe altele, evocau nevoia de a consulta în mod activ materialul bibliografic pentru aprofundarea cursului predat, și anume de a preda esențialul, dar a te documenta în bibliotecă (conform principiului lui Comenius).

Cu experiența sa de Referent al Consiliului legislativ al țării, profesorul Constantin C. Angelescu elabora opinii proprii privind toate aceste cercetări, de nu am cita decât sporirea excesivă a puterii executive a lui Alexandru Ioan Cuza prin înființarea Senatului ca apărător al Domnului în conflictele cu Camera, impunerea sistemului bicameral urmărind slăbirea puterii legislative, ceea ce, în final, se știe, a dus la o criză statală cu însemnate consecințe istorice și juridice.

Ca adevărat cercetător al istoriei dreptului românesc, exemplul său prolific fiind urmat apoi de V. Georgescu, profesorul Constantin C. Angelescu a studiat prevederile Regulamentului Organic în Moldova în documentele de la Paris sau în viziunea unor juriști greci, justiția în Moldova la mijlocul secolului al 19-lea, Unificarea legislației Principatelor Unite sub Alexandru Ioan Cuza, Pedepsa cu moartea la români în secolul 19, Contribuția lui Gheorghe Popovici la istoria Dreptului românesc între 1863-1905 etc., lucrări ce se instituie drept contribuții personale la evoluția dreptului în țara noastră.

Din opera profesorului Constantin C. Angelescu nu lipsesc cercetările de cultură generală, cum ar fi: procesul lui Bogdan Petriceicu Hașdeu privind novela Duda Mamuca, o scrisoare inedită a lui Mihai Eminescu, date noi despre Gh. Costa Foru sau Theodor Veisa, Caragiale și drepturile de autor, din viața lui Ion Creangă și despre numele lui Alecu Russo sau despre Mihail Kogălniceanu ca director al departamentului din lăuntru (1851-1852) al Moldovei, ca și despre relația lui cu Academia română, inclusiv completarea